

Enhed
Familier

Sagsbehandler
Lth/npwi

Sagsnr.
2015 - 6510

Doknr.
281800

Dato
05-12-2016

Inatsisitigut ataataqanngitsut amerlassusaat pillugit allakkiaq

1. Aallaqqaasiut

Kalaallit Nunaanni meeqqat inatsisitigut inissisimaffiat kingornussisarnermullu inatsit pillugu Kalaallit Nunaannut inatsisip allanngortinneqarneranut inatsisip nr. 483-ip, 21. maj 2014-imeersup (meeqqat inatsisitigut inissisimaffiat il.il. pillugit Kalaallit Nunaannut inatsisip atuutilernissaa sioqqullugu, meeqqanik aappariinnerup avataani inunngorsimasunik ataataassarsiuisarneq) atuutilerneratigut, inatsisitigut ataataqanngitsut kina ataataginerlugu aalajangertissinnaalerpaat.

Inuit inatsisitigut ataataqanngitsut tassaapput, meeqqat inatsisitigut inissisimaffii pillugit inatsisip 1. juni 1963-imi (Kitaani) aamma 1. juli 1974-imi (Avannaani Tunumilu) atuutilernissaa sioqqullugu Kalaallit Nunaanni aappariinnerup avataani inunngorsimasut. Inunngornerini ataataasup kinaanerata aalajangiunnissaa inatsisitigut ajornarsimavoq. Tamanna aatsaat inatsisitigut ataataqanngitsut pillugit inatsisip atuutilerneratigut pisinnaalerpoq.

Folketingip inatsimmut akuersinerani Kalaallit Nunaannut Ataatsimiititaliap naalagaaffik Naalakkersuisullu kaammattorpai, paasissutissat pissarsiarineqarsinnaasut, soorlu nalunaarsuiffiit, kisitsisitigut paasissutissat il.il. tunngavugalugit inatsisitigut ataataqanngitsut ullumikkut inuusut amerlassusaannik paasiniaanermi suleqatigeeqqullugit.

Taamatut paasiniaaneq maanna naammassineqareerpoq.

2. Inatsisitigut ataataqanngitsut amerlassusaat

Takussutissiami matuma kingulianiittumi inatsisitigut ataataqanngitsut amerlassusaat pillugit paasissutissat pissarsiarineqarsimasut imminnut sanilliunneqarput, meeqqanut meeqqat inatsisitigut inissisimaffii pillugit inatsisip 1. juni 1963-imi (Kitaani) aamma 1. juli 1974-imi (Avannaani Tunumilu) atuutilernissaa sioqqullugu inunngorsimasunut immikkoortillugit.

Takussutissiami paasissutissat paasissutissiivinnit assigiinngitsunit, Kalaallit Nunaanni meeqqat aappariinnerup avataani inunngorsimasut amerlassusaannik assigiilluannngitsunik kisitsisimasunit pissarsiarineqarput:

Danmarkimi Naatsorsueqqissaartarfik:

- Kalaallit Nunaanni meeqqat aappariinnerup avataani inunngorsimasut tamarmik
- Meeqqat inunngornerminni uumasut

Kalaallit innuttaasut 1948-1958-imi ernisarnerisa akulikissusiat:

- Meeqqat anaanamit Kalaallit Nunaanni inunngorsimasumit erniusut

Kalaallit Nunaannut pillugu nalunaarutit 1968:

- Meeqqat anaanamit Kalaallit Nunaanni inunngorsimasumit erniusut
- Erninerit tamarmik

Kalaallit innuttaasut 1948-1958-imi ernisarnerisa akulikissusiat:

- Meeqqat inunngornerminni uumasut

1914-1974-imi Kalaallit Nunaanni meeqqat aappariinnerup avataani inunngorsimasut inatsisitigut inissisimanerisa oqaluttuarisaaneriniq misissuineq:

- Erninerit tamarmik

Kisiannili assigiinngissutsit taakku ataatsimut isigalugit amerlanngitsutut nalilerneqarput.

Takussutissiami paasissutissat tunngavigalugit inerniliisoqartariaqarpoq, 1911-1974-imi Kalaallit Nunaanni inuit inatsisitigut ataataqanngitsut 8.000-it missaanniissimassasut.

Erseqqissaatigineqassaaq, kisitsisit taakku taamaallaat meeqqap inunngornermini inissisimaffiannut tunngasuummata. Tassalu meeqqap inunngoreernerani ataataasup anaanaasumut katissimanera, tamatumalu kingorna meeqqap aappariinnermi inunngorsimasutut isigineqarnera eqqarsaatigineqanngilaq. Kiisalu meeqqap kingusinnerusukkut meeravissianngorsimanera eqqarsaatigineqanngilaq.

3. Ullumikkut inatsisitigut ataataqanngitsut amerlassusaat

Meeqqat Avannaani Tunumilu inunngorsimasut eqqaassanngikkaanni, inatsisitigut ataataqanngitsut ullumikkut 53-inik ukioqalereersimapput. CPR-inut nalunaarsuiffik¹ malillugu Kalaallit Nunaanni aamma Danmarkimi inuit 11.337-it aamma 4.469-it 1. juni 1963 sioqqullugu inunngorsimapput, taamaattumillu 53-ileereersimallutik aammalu Kalaallit Nunaanni inunngorsimallutik.

Meeqqat 1951-60-imi inunngorsimasut (28,9 %), Kalaallit Nunaanni aamma Danmarkimi najugaqartut amerlassusaat tunngavigalugit, inuit 3.300-t aamma 1.300-t aappariinnerup avataani inunngorsimapput. Taakku amerlanersaat inatsisitigut ataataqanngitsuusimassasut naatsorsuutigineqartariaqarpoq, tak. imm. 2-mi nassuiaat. Kisitsisit ikilisinneqassapput, qangaanerusoq meeqqat aappariinnerup avataani inunngortartut ikinnerummata, tamatumali peqatigisaanik taakku 1974 tikillugu Avannaani Tunumilu meeqqanut inunngortartunut amerlisinneqassapput.

¹ 1. decemberi 2016-imi naqitaq

1911-1974-imi inatsisitigut ataataqanngitsut Kalaallit Nunaanni inunngorsimasut amerlassusaat			
	Meeqqat aappariinnerup avataani inunngorsimasut erninerit amerlassusaannut naleqqiullugit	Meeqqat aappariinnerup avataani inunngorsimasut	
	Najoqqutarisat		
	1914-1974-imi meeqqat aappariinnerup avataani Kalaallit Nunaanni inunngorsimasut inatsisitigut inissisimanerannik oqaluttuarisaanermik misissuineq (erninerit tamarmik)	Danmarkimi Naatsorsueqqissaartarfik (uumallutik inuusut)	
		Danmarkimi Naatsorsueqqissaartarfik 1955 sioqqullugu meeqqanut aappariinnerup avataani inunngortunut paasissutissaateqanngilaq. Taamaattumik 1911-1954-imut kalaallit innuttaasut 1948-1958-imi ernisarnerisa akulikissusiat aamma Kalaallit Nunaat pillugu Nalunaarutit 1968 takussutissianut paasissutissatut atorneqarput, katillugit 3.725-iullutik.	
1911-1920	5,3 %	298	
1921-1930	6,1 %	364	
1931-1940 ¹	8,7 %	600	
1941-1950 ²	16,6 %	1401	
	Kalaallit innuttaasut 1948-1958-imi ernisarnerisa akulikissusiat (uumallutik inuusut)		
1951	24,7 %	233	
1952	24,2 %	241	
1953	26,0 %	275	
1954	28,4 %	313	
1955	26,9 %	317	(erninerit tamarmik) 316
1956	33,6 %	415	415
1957	26,8 %	349	352
1958	30,6 %	409	415
1959		453 ³	453
	Kalaallit Nunaat pillugu Nalunaarutit 1968 (erninerit tamarmik)		
1960	36,6 %	502	509
1961		514 ³	514
1962		537 ³	537
1963 (1/6-1963 tikil-lugu)		235 ³	235 ⁴
Avannaa Tunulu			
1963 (1/6-1963-imiit)		17 ³	17 ⁵
1964		49 ³	49
1965		34 ³	34
1966		44 ³	44
1967		51 ³	51
1668		37 ³	37
1969		58 ³	58
1970		38 ³	38

1971		37 ³	37
1972		39 ³	39
1973		40 ³	40 ⁶
1974		20 ³	20 ⁶
Katillugit		7.920	7.935

- 1) Oqaluttuarisaanermik misissuineq 1931-1940-mi erninerit amerlassusaannut paasissutissanik imaqqanngilaq. Erninerit amerlassusaat 1921-1930-mi erninerit tamarmiusut (erninerit 5.977-it) aamma 1941-1950-imi erninerit tamarmiusut (erninerit 8.445-t) tunngavigalugit missiliorneqarput. Tamatuma kingorna 1931-1940-mi erninerit tamarmiusut 7.000-inut missiliorneqarput. Misissuineq meeqqat aappariinnerup avataani inunngorsimasut amerlassusaannut paasissutissanik imaqqanngilaq, kisiannili meeqqat taakku amerlassusaat erninerit tamarmiusut amerlassusaannut naleqqiullugit 8,7 %-inut missiliorneqarput. Procentinulli kisitsisitaliunneqartuni 1933-1935-mut aamma 1937-1940-mut paasissutissat kisimik tunngavigineqarput.
- 2) Kalaallit innuttaasut 1948-1958-imi ernisarnerisa akulikissusiat naapertorlugu 1948-1950-imi 158-it (18,3 %), 206-it (21,9 %) aamma 235-it (21,3 %) aappariinnerup avataani inunngorsimapput.
- 3) Kalaallit innuttaasut 1948-1958-imi ernisarnerisa akulikissusiat aamma Kalaallit Nunaat pillugu Nalunaarutit 1968 1959-imi aamma 1961-1974-imi meeqqat aappariinnerup avataani inunngortut amerlassusaannut paasissutissanik imaqqanngillat. Taamaattumik takussutissiami ukiunut taakkununga kisitsisit Danmarkimi Naatsorsueqqissaartarfimmeersuupput.
- 4) Meeqqat aappariinnerup avataani inunngortut 1963-imi 565-iupput, taakkunanngalu 235-it meeqqanut inatsisip 1. juni 1963-imi atuutilernissaa sioqqullugu inunngorsimasutut missiliorneqarput.
- 5) 1. juni - 31. december 1963-imi inunngortut 29-inik amerlassuseqarnerat tunngavigalugu missiliukkat.
- 6) Danmarkimi Naatsorsueqqissaartarfik 1973-imi aamma 1974-imi meeqqat aappariinnerup avataani inunngortut amerlassusaannut paasissutissaateqanngilaq. Ukiut siuliini inunngortartut amerlassusaat tunngavigalugit meeqqat aappariinnerup avataani inunngortartut ukiumut 40-nut missiliorneqarput, taakkunanga 1974-imi meeqqanut inatsisip 1. juli 1974-imi atuutilernissaa sioqqullugu 20-inut missiliorneqarlutik.